

Выходзіць
з 20 снежня
1945 года

Пастайніцкая

газета

№ 59
(5390)
Аўторак,
21 мая
2002 года

ВЫДААННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Пераемнасць традыцый

Намеснік Прэм'ер-міністра Уладзімір Дразын сустрэўся з піанерамі

Напярэдадні святкавання 80-годдзя піанерскай арганізацыі ў Саветце Міністраў нашай краіны намеснік Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь У.Н.Дразын сустрэўся з актывам грамадскага аб'яднання "Беларуская рэспубліканская піанерская арганізацыя" і прадстаўнікамі іншых дзіцячых арганізацый.

Уладзімір Несцеравіч Дразын павінаваў удзельнікам сустрэчы з юбілеем піанерскай арганізацыі і, зрабіўшы невялікі экскурс у гісторыю развіцця піанерскага руху ў нашай рэспубліцы, адзначыў важкі ўклад піанераў у справу выхавання і сталення сапраўдных грамадзян нашай краіны, адважных герояў і патрыотаў, такіх як Марат Казей і Ліза Партнова, што ў гады Вялікай Айчыннай вайны мужна і самааддана змагаліся з ворагам, сочылі, тысячы піанераў, якія працавалі на аднаўленні краіны і мірны пасляваенны час.

У 1955 годзе адбыўся першы злет піанераў Беларусі. У Мінску на стадыёне "Дынама" сабраліся каля 2,5 тысячы юных цімураўцаў, сярод іх быў і піанер Уладзімір Дразын.

Піанерская арганізацыя, — адзначыў віцэ-прэм'ер, адзіная з нямногіх у складаных 80-90-я гады змэгла зберагчы сваю гісторыю і слаўныя традыцыі, яна вытрымала ўсе выпрабаванні часу і захавала свой твар. І гэта адбылося дзякуючы сістэмнай, паслядоўнай палітыцы дзяржавы, накіраванай на падтрымку піанерскага дзіцячага руху.

Матанакіравана вырашаць

проблемы развіцця і ўмацавання дзіцячых грамадскіх арганізацый і аб'яднанняў дапамагае ўраду краіны рэспубліканская праграма "Дзеці Беларусі" бадай, галоўная ў сацыяльным жыцці нашай дзяржавы.

Шчыра павінаваў піанераў са святам Міністр адукацыі Рэспублікі Беларусь Пётр Іванавіч Брыгадзін, засяродзіўшы ўвагу ўдзельнікаў сустрэчы на пераемнасці традыцый у гісторыі развіцця піанерскага руху, што спрыяла выхаванню не аднаго пакалення сапраўдных грамадзян нашай краіны.

Перад удзельнікамі сустрэчы выступіў старшыня Цэнтральнага савета грамадскага аб'яднання "Беларуская рэспубліканская піанерская арганізацыя" Аляксандр Леанідавіч Бабыч.

Сёння ўжо адышла ў нябыт спрэчка, быць ці не быць піанерскай арганізацыі. Яна ёсць, адбылася, жыве, актыўна дзейнічае, чаму ў свой час паспрыялі адвадзеныя пастанова Савета Міністраў, а таксама створаная Канцэпцыя развіцця дзіцячага руху, — адзначыў старшыня піанерскай арганізацыі.

Потым ён засяродзіў увагу ўдзельнікаў сустрэчы на

проблемах, якія перашкаджаюць піанерскаму руху ісі наперад, развівацца. Першая — недахоп сродкаў на арганізацыю аздараўлення юных піанераў не толькі ў рэспубліцы, але і за яе межамі, другая — дзіцячаму руху не хапае навуковага забеспячэння. І тут жа выказаў прапанову аб стварэнні рэспубліканскага навукова-метадычнага цэнтра развіцця дзіцячых аб'яднанняў і арганізацый. Патрабуе падтрымкі дзяржавы і дзіцячых прэса.

Перад удзельнікамі сустрэчы выступіў Юлія Лапаценкава, вучаніца 9 класа сярадніх школ № 1 Бялынічаў, Кацярына Жукава, вучаніца 11 класа сярадніх школ № 209 Мінска, Любоў Машурава, навучэнка Гомельскага музычна-педагагічнага каледжа, левен дзіцячага аб'яднання "Асацыяцыя Беларускай гайду" і інш. Усе яны расказалі пра дзейнасць сваіх арганізацый, акцэнтавалі ўвагу на праблемах, якія існуюць у іх рабоце.

Віцэ-прэм'ер абяцаў дзеціям неадкладна дапамагчы ў вырашэнні іх праблем.

У сустрэчы прынялі ўдзел начальнік упраўлення сацыяльна-культурнай сферы апарату Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь А.А.Сівалова, намеснік Міністра адукацыі Т.М.Кавалёва, дырэктар дэпартаменту па справах моладзі А.У.Нахаенка, яго намеснік М.Ю.Яжова, ветэран піанерскага руху Р.С.Піганова.

Ірына КУЛІКОЎСКІХ.

Чацвертакласнік Косця Ляшчэна займаецца ў Клімавіцкай школе мастацтваў. Ён добра грае на балалайцы і часта выступае на канцэртах у раёнцэнтры.

Фота Валерыя БЫСАВА, БЕЛТА.

Семінары

Хто мае надзею — мае будучыню

Надаўна ў Рэспубліканскім цэнтры развіцця дзіцячых дашкольнага ўзросту з парушэннямі слыху была наладжана Рэспубліканская нарада кіраўнікоў спецыяльных дашкольных устаноў. Стан і перспектывы кіраўніцкай дзейнасці.

Як вядома, дзіця з парушэннямі слыху знаходзіцца ў неспрыяльных умовах развіцця ў параўнанні з дзіцём, у якога няма біялагічных адхіленняў у развіцці. У першыя два-тры месяцы жыцця якія-небудзь адзін з п'ятніх п'ятніх іх заўважыць амаль не магчыма: і ў тых, і ў другіх адзначаюцца рэзныя гукі, і артыкуляцыйныя рэакцыі, ілет. Аднак з цягам часу з-за адсутнасці адпаведнай сувязі ў дзіцяці з парушэннямі слыху яны паступова паслабляюцца. Без спецыяльнага навучнага колькасці галасавых рэакцый скарачаюцца, яны робяцца больш арэастайнымі, іншым разам страчваюцца зусім як правіла, у такіх дзіцяці ўнікае своеасацілівасць і ў развіцці наогул. Менавіта таму задачай, якая стаіць перад сучаснай спецыяльнай дашкольнай устаноў, з'яўляецца забеспячэнне своечасовай і адэкватнай зносінаў развіццёвай дапамогі. А адсюль вынікае неабходнасць удасканалення працы кіравання самай устаноў.

Адкрываючы нараду, намеснік Міністра адукацыі Казімір Сцяпанавіч Фёноў падкрэсліў, што сёння надзвычай важна звярнуць увагу на здароўе такіх дзяцей — як фізічнае, так і псіхічнае. Бо "ці, хто мае здароўе — мае надзею, а той, хто мае надзею — мае будучае". А таму адной з найпершых задач педагогаў з'яўляецца дапамога бацькам у правільным наладжванні ўзаемін адносін, прыцягненне да працы спецыялістаў — псіхалагаў, дафекталагаў, лагадэдаў і інш.

На думку Казіміра Сцяпанавіча, праблемай будзе адзначэнне з'яўлення правільна падобрана тэхналогія навучанне. І ў той жа час трэба надзвычай асцярожна ставіцца да разнастайных інавацыйных тэхналогій. Бо ці заўсёды новая тэхналогія з'яўляецца эфектыўнай, ці заўсёды яна стварае ўнікальны камфорт? Бацькі і іх дзеці павінны мець свабодны доступ да неабходных інфармацыйных і кансультацыйных паслуг. Як аснову асновы вызначыў намеснік міністра адукацыі ўзаемадзеянне выхавальніка і выхаванца, індывідуальны падыход да кожнага дзіцяці, стварэнне зоны актыўнай пазнавальнай дзейнасці.

Што датычыцца кіраўнічай дзейнасці, дык тут на першае месца выходзіць стварэнне трывалай сістэмы спецыяльнай і школьнай адукацыі. Вельмі важна для кірніка даш-

кольнай устаноў прасачыць першы год навучання свайго выхаванца ў пачатковай школе, даведацца, ці камфортна пачуваець сябе там дзеці з псіхфізічнымі асаблівасцямі, магчыма, і нечым дапамагчы педагогу ў працы з імі.

Прадоўжыла нараду дырэктар Рэспубліканскага цэнтра развіцця. Найлепшай прэзентацыяй вопыту работы гэтай устаноў стала дэманстрацыя дасягненняў яе выхаванцаў, яны прадставілі на суд глядачоў сапраўдную тэатралізаваную дзею. Пасля ўдзельнікі нарады мелі магчымасць наведаць выставу, арганізаваную работнікамі цэнтра.

"Круглы стол", які пачаўся пасля кароткага перапынку, адкрыла начальнік упраўлення спецыяльнай адукацыі Аля Мікалаўна Каналёва. Яна падкрэсліла, што сістэма спецыяльнай адукацыі на сённяшні дзень шукае новыя шляхі ў падрыхтоўцы дзяцей з псіхфізічнымі адхіленнямі да жыцця ў грамадстве. Выпрацоўваюцца новыя канцэптуальныя падыходы — адукацыя павінна быць даступнай усім, кожнае дзіця мае права на чалавечую годнасць, незалежна ад яго недарэкаў.

Вельмі прыемна, адзначыла Аля Мікалаўна, што цяпер закон аб адукацыі прадугледжвае права асоб з псіхфізічнымі парушэннямі на ўсё ўзровень адукацыі, гэта наша вельмі значнае дасягненне. Таксама створаны банк даных, куды ўключаюцца звесткі пра дзяцей ад 0 да 18 гадоў з адхіленнямі ад нормы. Гэта дазваляе прагназаваць сістэму спецыяльных устаноў і своечасова аказваць дапамогу і падтрымку дзецям і іх сем'ям. Да таго ж пераасэнсаванне роля педагога: так, настаўнік цяпер успрымаецца не як рэтранслятар ведаў, а як чалавек, які дапамагае, падтрымлівае, нават аблягае навучанне. Роля настаўніка-дафекталага, спецыяльнага педагога — фарміраванне сацыяльна адаптаванай, незалежнай, аўтаномнай асобы.

Яшчэ адзін крок наперад у гуманітарных адносінах да дзяцей з псіхфізічнымі адхіленнямі — гэта арганізацыя інтэграванага навучання. Для таго каб выхаванец не адчуваў сябе непаўнацэнным і адносіны да яго ў групе былі добрымі, настаўнік павінен мадэліраваць сацыяльныя сітуацыі, калі дзіця з нормай развіцця змогло б судзіцца, ідэнтыфікаваць сябе з дзіцём з адхіленнямі.

У апошні час Міністэрства адукацыі сумесна з Міністэрствам сацыяльнай абароны і Міністэрствам аховы здароўя актыўна працуе ў напрамку ўдасканалення спецыяльнай адукацыі.

Наталля АЛЁХІНА.

Адбылася нарада ў Міністэрстве адукацыі

20 мая ў Міністэрстве адукацыі адбылася рабочая планавая нарада, на якой былі пастаўлены надзвычайныя праблемы і акрэслены шляхі іх вырашэння.

Першы намеснік Міністра адукацыі Аляксандр Жук падвёў вынікі правядзення 6-й Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі "Кіраванне якасцю адукацыі ў інтарэсах устойлівага развіцця грамадства", у якой прынялі ўдзел расійскія калегі. Было адзначана, што канферэнцыя высветліла шэраг канструктыўных падыходаў да ўдасканалення кіравання адукацыяй, а таксама гаварылася пра неадкладнасць некаторых выступленняў на секцыйных пасяджэннях завяленай тэматыцы.

Аляксандр Жук звярнуў увагу зацкаўленых на актыўнасцю падрыхтоўкі да пасяджэння Савета рэктараў, якое адбудзецца ў Гомелі 23-24 мая. На ім плануецца абмеркаваць пытанні аб кадравай палітыцы для рэгіёнаў.

На нарадзе была заслухана справаздача аб рабоце ўпраўлення развіцця матэрыяльна-тэхнічнай базы.

Падводзячы вынікі работнай нарады, Міністр адукацыі Пётр Брыгадзін выказаў шэраг заўваг па ўдасканаленні працы ўпраўлення Міністэрства, у прыватнасці, была пастаўлена задача планавання і сістэмнага правядзення работ па энергазберажэнні, укараненні ў вытворчасць поліфункцыянальнай школьнай мэблі.

Асабліва занепакоенасць міністра выклікалі шматлікія звесткі грамадзян, якія паказалі, што перад выпускнікмі экзаменамі ў школах маюць месца так званыя зборы грошай на правядзенне апошніх звякоў, выпускных балаў. Пётр Брыгадзін вынес катэгарычныя патрабаванні аб спыненні такіх негатыўных з'яў, у напярэдадні аб непадлучальнасці навунасці на школьных выпускных святах спіртных напояў. Пры ўстанавленні такіх фактаў будучы прыняты жорсткія меры, аж да звальнення вінаватых.

Віктар ІЧАНКАЎ, саветнік міністра па сувязях са СМІ і грамадскасцю.

Актуальна Праз два тыдні наступіць час адпачынкаў

Ці своечасова выплаціць адпачынкаў?

Як паведаміла рэдакцыя намеснік начальніка Гомельскага абласнога ўпраўлення адукацыі Галіна Максімаўна Круглей, па стану на 17 мая запазычанасць па зарплате ў вобласці складала 4,9 мільярда рублёў. Поўнаасцю зроблены выплаты ў Мазыры і Мазырскай раёне, Хойніцкім раёне, часткова выплачана зарплата ў Гомелі. Напярэдадні летніх адпачынкаў абласным накіраваны зварот у Савет Міністраў аб выдзяленні бюджэтных пасрэдстваў для выплаты адпачынкаў настаўнікам, урачам і г.д. Хаця пакуль цяжка сказаць, будучы выплачана адпачынкаў у поўным аб'ёме ці па частках.

У Брэсцкай вобласці па стану на 10 мая запазычанасць складала 1 мільярд 854 мільёны рублёў. Своечасова атрымалі заробатную плату педагогі Брэста і Жабінкі. Што цікава — у райцэнтры Жабінка мясцовыя ўлады робяць усе магчымае, каб разлічыцца з бюджэтнымі ў адпаведнасці з графікам, і затымак тут практычна не бывае.

На Віцебшчыне па стану на 13 мая, як паведамілі ў фінансаво-эканамічным адзеле ўпраўлення адукацыі, запазычанасць складала 5 мільярд рублёў. Разлічыліся з педагогамі толькі такія гарады як Полацк і Наваполацк. Днямі павінны атрымаць зарплату і ў некаторых іншых раёнах.

Аля ШАЎЦОВА.

Талент кіраўніка - поспех ліцэя

Для чалавека тры гады - гэта яшчэ зусім юны ўзрост, а для навукальнай устаноў - даволі вялікі адрызок часу, пераходзіць з усімі цяжкасцямі, радасцямі і дасягненнямі, асабліва калі гэта ўстанова новага тыпу - ліцэй №1 пры Беларускай дзяржаўнай універсітэце інфарматыкі і радыёэлектронікі.

Ліцэй дае вучням магчымасць, пачынаючы з 8-га класа, максімальна раскрыць свой патэнцыял у галіне розных навукаў, а таксама па профільных дысцыплінах: фізіцы, матэматыцы, хіміі і біялогіі. Для паглыблення і пашырэння ведаў па профільных прадметах ліцэйцы займаюцца па аўтарскіх курсах. Установа прадастаўляе бясплатныя дадатковыя адукацыйныя паслугі. Спецыяльна "Аўтасправа" дазваляе падлеткам асвойваць праграму падрыхтоўкі вадаццельна катэгорыі "В" і аддаць экзамены ў ДАІ.

Сучасная спартыўная база ліцэя - басейн, трэнажорная зала з абсталяваннем фірмы "Кетлер", ааля шэйпінга, теніснай зала - садзейнічае гарманічнаму развіццю асобы будучага грамадзяніна, здаровага фізічна і развітага разу-мова.

Разумовае і фізічнае выхаванне ў ліцэі цесна звязаны паміж сабой і складаюць адзіную, неаддзяльную педагогічную задачу ў стварэнні спрыяльных умоў для ўсеабаковага развіцця чалавека.

Ліцэйскія актыўна ўдзельнічаюць у раённых, гарадскіх і рэспубліканскіх алімпіадах і навукова-практычных канферэнцыях. Іх дасягненнямі можна ганарыцца: за тры гады ўдзелу ў алімпіадах розных узростных яны былі ўзнагароджаны 133-ма дыпламамі розных ступеняў, на іх рахунку 37 перамог у конкурсах навуковых работ.

Прафесіяналізм, выкладчыцкае ліцэя, педагогічны вопыт, чутасць і павяда да асобы кожнага дзіцяці з'яўляюцца залогам стабільна высокіх вынікаў, якія дазваляюць 98 працэнтам выпускнікоў паспяхова вытрымліваць уступныя экзамены ў вышэйшых навукальных устаноў Мінска, Масквы і Санкт-Пецярбурга. І гэта - вынік сумеснай работы падкалектыўу ліцэя і выкладчыкаў БДУ і БДУ пад кіраўніцтвам кампетэнтнага, добразычлівага і ўважлівага да людзей дырэктара ліцэя Міхаіла Міхайлавіча Борніка. Малады дырэктар выдатна спалучае ў сабе спакой і ўпэўненасць, дупшэўнасць і патрабавальнасць. Жыццёвыя праблемы ён успрымае ў ўспэшнай і тонік гумарам, што дапамагае яму весці калектыв да высокіх стабільных вынікаў.

Сумесныя поспехі ліцэйцаў і педагогаў - самы каштоўны і драгавядаўнік Міхаілу Міхайлавічу да яго саракагоддзя. У дзень юбілею хочам пажадаць яму высокіх мэт і дастойных вынікаў, таленавітых супрацоўнікаў і здольных вучняў, бадабярэсці, сілы і здароўя, каб прадаўжаў сваю высакародную справу - справу развіцця адукацыі і выхавання.

Са шчырай павагай - удзячныя бацькі, вучні і педагогі ліцэя №1 Мінска.

"Для свайго дзіцяці трэба быць апорай"

Алена Новік нарадзілася ў Слуцку, але пражыла ў гэтым горадзе толькі да пяці гадоў — маці (бацькі Алена не памятае) пазбавілі бацькоўскіх правоў, і дзіцячкіна апынулася ў Клецім дзіцячым доме. Осаму лепшаму ў сваім жыцці яна абавязана гэтай установе: тут навучылі шыць, вязаць, плесці макрама, гатаваць — прычым усё дэталі-

класаў Алена вярнулася ў Слуцк, дзе адшукала маці. Паўленне дачкі для маці было толькі нагодай выпіць лішніх сто грамаў. Цалкам адмаўляючы лад жыцця жанчыны, якая нарадзіла яе, але стала чужой, дзіцячына парвала з ёй адносіны і стала жыць самастойна. Паступіла ў вучылішча, каб авало-

даць кухаркім майстэрствам, пакуль, свет для яе павінен быў пацімаць. Аднак калі ча-лавец верыць у сябе і не хоча, каб дзіця паўтарыла ягоны лёс, ён не апусціць рук, побач заўсёды акажуча людзі, гато-вы дапамагчы. Маладая жанчына вытрымала гэты ўдар лё-су, горда пайшла на жыццё, за-хаваўшы тым самым шчасце свайму дзіцяці.

Дзіма — вельмі прыгожы хлопчык. Рысы твару быццам выведзены рукой жывапісца, які не пашкадаваў фарбай. Ён ходзіць у спецыялізаваную гру-пу для дзяцей з ДДП Слуцкага дзіцячага сада №13. Мама вельмі задаволеная ўстановай, а на заняткі лагаледа-дэфекто-лага Галіны Мікалаеўны Васілеўскай прыходзіць пастаян-на. Галіна Мікалаеўна не часта сустракае такіх калатлівых маці, і таму агульны курс наву-чання для дзяцей з гэтым за-хворваннем для Дзімаці перат-варыўся ў індывідуальны. Педа-гог не толькі працуе з хлопчы-кам, яна паралельна знаёміць маму з тым, як трэба вучыць дзіця гаварыць. І прышлі пер-шыя поспехі — Дзіма пачаў вы-маўляць многія словы і нават сказі, а яго блакітныя вочы глядзяць на свет усё больш асцяпана.

Хлопчыку амаль восем. У гэ-тым годзе ён пойдзе ў першы клас Слуцкага раённага дзіцяча-га цэнтру. У яго поспехі мама не сумняецца і гатовая сядзець на ўроках разам з сынам. Тое, што часта даводзіцца ляжаць у балніцах (дэфект ножаў па-тажна вылучаецца, і хвороба пакрысе адступае), — не бяды. Мама не толькі асвоіла спецы-яльны масаж, яна яшчэ, гадзінамі сядзячы каля пасцелі сына, вучыць яго вымаўляць новыя словы і запамінаць іх значэнне. Разам амаль прайшлі буквар, бо заняты ў школе па-нудца з замацавання прайдзе-нага матэрыялу. Вандруючы па балніцах, Алена зразумела: калі маці бачыць у сваім дзіцяці інваліда, яна сама маральна калека. Трэба пераадолець та-кое стаўленне і быць не толькі апорай свайму малому, але і даць яму магчымасць развіва-цца, каб стаць паўнацэнным ча-лавекам. Але ў дзіцячым доме вучылі толькі так глядзець на жыццё.

Алена Новік хутка 27 гадоў. Яна па-ранейшаму не развіта-лася з марай вучыцца ў інсты-тут. Маладая жанчына выдатна разумее, што, дапамагаючы сыну стаць на дарогу дзяцей, ведаў, ёй самой нельга адста-ваць — асабісты прыклад проста неабходны. Паспехаў і ўдачы, Алена!

Ларыса ВЛАДЫКА-РЫШЦКАВА.
Фота Алега ЧЭПЕЛЕВА.

Існуе трапінае выслоўе: "Юнацтва — гэта ап'яненне без віна". І сапраўды, у 16-18 га-доў чалавек нагадвае ап'янёнага, ён яшчэ не цвёрда стаіць на нагах, не заўсёды правільна ацэньвае абстаноўку, недастат-кова добра кантралюе свае жаданні і намеры, з цяжкасцю падпарадкоўвае памкненні волі розуму. Адсюль — магчымасць сур'ёзных жыццёвых промахаў, прыкрых памылак, дурных звычак.

Асноўны інстынкт

Нярэдка памылкі юнацтва абумоўлены палавым інстынктам. Яго сіла можа быць розная: ад невыразных адчуванняў да страці, побач з якой усё астатняе ўяўляецца малапрыватным, шэрым і нецвятым. Кан-цэнтрацыя ўвагі ў гэтым напрамку можа прывесці да імкнення да палавой блізкасці. Гэтым садзейнічаюць і даступная зратычная літаратура, і фільмы з сексуаль-ным акантам, а таксама жыццёвыя прыклады.

Аднак не трэба забываць, што ў гэтым узросце са-праўднай сталасці яшчэ няма: дзяўчаты да 18, а юнакі да 20 гадоў працягваюць расці і развівацца.

Пакуль арганізм поўнацю не сфарміраваўся, пала-вой блізкасці не павінна быць — яна аслабляе здароўе, асабліва нервовую сістэму. Занадта юныя хлопцы і дзяўчаты духоўна таксама яшчэ не гатовыя да выка-нання вельмі адказнай задачы — быць маці і бацькам. Многім маладым людзям нудна, што, акрамя вядо-мых вернічных хваб (сіфіліс, ганарэя), палавым шляхам таксама перадаюцца такія складаныя захвор-ванні, як хламідыі, мікаплазмоз, урыпласнасць, гардэ-рэліз, генітальны герпес, вірусны гепатыт В, С і інш. Гэтыя захворванні могуць стаць прычынай сур'ёзных ускладненняў, прывесці да бесплоднасці. Захворванні развіваюцца непрыкметна — і інфіцыраваны спакаля-е заража іншых. Па статыстыцы, жанчына, якая мае сексуальны партнёр, часта становіцца бесплоднай.

Тое, што свабодны секс — сёння ўжо не модны, падлеткі яшчэ не разумеюць. А пакуль 90 працэнтаў дзяцей заканаваць школу з той або іншай паталогіяй у стане здароўя.

Калі дзіця ўпершыню знаёміцца з будовай і функ-цыямі палавых органаў свайго і процілегла полу ў перыяд палавога сталення, гэта можа мець нега-тыўныя наступствы. У розныя перыяды жыцця дзіцяці трэба гаварыць пра гэта даступна, прастай мовай. Бацькі, які былі ім ні хачелася, павінны прызнаць, што дзіця пачынаюць палавое жыццё раней, чым некалі яны самі.

У перыяд палавога сталення падлетка дарослыя страчаюць поўны ўплыў на дзіця, а дзеці трапляюць пад ўплыў сваіх ровеснікаў. Задача бацькоў — дапама-гаць дзецям.

Невыпадкова адзін з сусветных дзён прафілактыкі СНІДу прайшоў пад лозунгам "Слухай, вучыцца, жыць". Нам, дарослым, трэба навучыць дзяцей, каб са сваімі праблемамі яны ішлі да бацькоў, а не спрабавалі вырашаць іх самі.

Магчыма, ініцыятыва для шчырай размовы павінна выходзіць ад нас, маладых людзей? Паспрабуйце звяр-нуцца са сваімі праблемамі да маці, бацькі, настаўніка, урача. У рэшце рэшт існуе дзіцяча-падлеткавы тэле-фон даверу 215-00-00, які дзейнічае кругласутачна і аніманіа.

Акрамя таго, пры другім гарадскім раённым пра-цэце Цэнтр жаночага здароўя. Першы прыём дзячэ-нак да 18 гадоў — з маці па папярэдняму запісу. Тэл.: 286-08-14.

Галіна СІНЕВІЧ,
урач-гінеколаг.

Аздараўленне-2002

Здароўю паспрыяла... радыяцыя?

Перыяд актыўнага аздараўлення школьнікаў па-чаўся. Большасць бясплатных пущэвак (73 працэн-ты ад уся, размеркаваных па Беларусі) дасталіся радыяцыйна забруджанай Гомельшчыне. Пытанне аздараўлення чарнобыльскіх дзяцей знаходзіцца на асаблівым кантролі ў Савецкі Міністраў краіны. Раздзел "Дзеці Чарнобыля" — адзін з самых важ-ных у праграме аздараўлення "Дзеці Беларусі". Хоць рэспубліканскі цэнтр аздараўлення працуе ў доўг, а беларускія здаруныцы маюць вялікія запя-занынасці дзяржаве, аздараўцы сёлета плануецца столькі ж дзяцей, як і летась. Якім чынам гэта за-бяспечваецца, нашаму карэспандэнту расказаў намеснік начальніка Гомельскага абласнога ўпра-ўлення Рэспубліканскага цэнтру па аздараўлен-ні і санаторна-курортнаму лячэнню насельніцтва Сяргей Уладзіміравіч БАНДАРЭНКА.

Сёлета мы накіроўваем дзяцей толькі ў беларускія аздараўніцы. 3-за цяжкасцей з фінансаваннем пущэйкі на Поўдзень не закуплены. Мы аздараўляем толькі не-вялікую колькасць дзяцей у трох беларускіх санато-рыях на Поўдні.

У нашай краіне 96 аздараўніц прымаюць чарно-быльскіх дзяцей. Такія ўстановы працуюць у гэ-год. Гэта "Язельны Бор" пад Салігорскам, "Срэбныя ключы" пад Светлагорскам, "Надзея" — XXI стагоддзе — беларуса-германская аздараўніца ў Вілейцы, "Вя-сёлка" пад Бабруйскам, "Зялёныя пясчкі" на Гомельш-чыне і інш.

Як размяркоўваюцца пущэйкі паміж дзецьмі во-бласці?

Перш за ўсё мы зада-вальняем заяўкі самых заб-руджаных раёнаў: Бра-гінскага, Хойніцкага, На-раўлянскага, Веткаўскага, Кармянскага, Чачэрскага. Умовы радыяцыі тут — ад 15 да 40 кюры. Потым мы аздараўляем мы накіроўва-ем дзяцей з тых раёнаў, дзе ўзровень забруджвання скла-дае ад 5 да 15 кюры (Доб-рушскі, Буда-Кашалёўскі, Ельскі, Лельчыцкі, Рага-чоўскі раёны). Такім чы-нам, дзецім з 11 вышэйна-заваных раёнаў заўсёды да-стаюцца лепшыя пущэйкі, яны адпачываюць у аздараўніцах I і II катэгорыі (усяго 4 катэгорыі). Напры-клад, у мінулым годзе паміж імі было размеркава-на 8 тысяч пущэйкі, што з'яўляецца, размяркоўваю-ца паміж астатнімі. У во-бласці працуюць 34 летнікі, але туды мы накіроўваем дзяцей з больш чыстых ме-сцаў вобласці, як, напрыклад, Гомель.

Ці ва ўсіх аздараўніцах створаны добрыя ўмовы для дзяцей?

Перад тым, як закла-чыць дамовы, мы рыхтуем спіс аздараўніц і ўважліва яго ў Упраўленнем адука-цыі абласных адміністра-цый, гэта ў многім дзякуючы акасаму аздараўленню дзяцей. Да таго ж, дзяцей з забруджаных раёнаў, якія вядуцца кожную такую ўстанову ў праварожны, ці застаюцца там належаць ўмовы для правядзення за-няццяў. Яны кантралююць, як арганізаваны працэс на-вучання і ў перыяд работы аздараўніц. Рэспубліканскі цэнтр аздараўлення са свай-

го боку правярае, ці добрыя ўмовы там для лячэння, пражывання і г.д. Да гэтага пытання мы ставіліся вель-мі адказна. У аздараўніцах дзіця атрымлівае 5-6-разо-вае паўнацэннае харчаван-не, праходзіць неабходнае лячэнне (у тым ліку ў ста-матолага, вітамінацыю). Самі дзеці вельмі задаволе-ныя. Асабліва з вёсак, да-лечкі ад райцэнтру. Некато-рыя ў санаторных упершы-ню паспрабавалі такую ежу як ёгурт ці банан...

Упраўленні азда-раўлення і адукацыі пра-цуюць у цесным кантакце.

Так і ёсць. Напрыклад, дзімні мы сумеем з трыма загадкамі РАА самых заб-руджаных раёнаў вобласці — Брагінскага, Нарэўлянска-га, Хойніцкага — будзем уз-гадняць план летняга адпа-чынку школьнікаў. Мы заўсёды працуем разам.

Наколькі і разумею, усе патрабаванні да азда-раўлення чарнобыльскіх дзяцей дабраўраўлена вы-конваюцца. Тым больш тое дагаворыцца дагавор і так званай зоны жорсткага кан-тролю — дзе ўзровень радыя-цыі пераўтварае 5 кюры. Ці ўжо можна што-небудзь ска-заць пра вынікі тэстава-нага аздараўлення?

Мы такіх даследава-нняў не праводзім. Гэта спра-ва медыкаў. Але на абласной нарадзе па арганізацыі азда-раўлення насельніцтва Го-мельскай вобласці ў кра-савіку прагучаў цікавыя інфармацыя. Начальнік Го-мельскага аблвыканкама Мікалай Аляксандравіч Крысенка адзначыў, што ме-навіта на гэты год многія спецыялісты, асабліва япон-скія даследчыкі, прэгнара-валі ўспёх анказахворван-няў на Беларусі як вынік радыяцыйнага ўздзеяння. Але такога "заплаванага" ўспёху не адбылося. Як за-значыў Мікалай Аляксан-дравіч, гэта ў многім дзякуючы акасаму аздараўленню дзяцей. Да таго ж, дзяцей з забруджаных раёнаў, якія вядуцца кожную такую ўстанову ў праварожны, ці застаюцца там належаць ўмовы для правядзення за-няццяў. Яны кантралююць, як арганізаваны працэс на-вучання і ў перыяд работы аздараўніц. Рэспубліканскі цэнтр аздараўлення са свай-

Гутарыла
Вольга ЗАЙКІНА.

Праблема

Наркатыкі як сімвал маладзёжнай субкультуры

На жаль, наркатыкі разам з сексам і поп-музыкай сёння сталі сімвалам маладзёжнай субкультуры. Наркатыкі набылі такіх маштабы, што самым непа-срэдным чынам уплывае на здароўе нацыі, бо а-сноўным спажывцом наркатыкаў з'яўляецца моладзь.

Карані гэтай з'явы трэба шукаць не столькі ў неспры-яльных сацыяльных умовах (гэтая праблема актуальная і для эканамічна развітых краін), колькі ў самой пры-родзе маладзёжнай субкул-туры, якая сфарміравалася як частка самастойнага сегмента "вялікай" культуры гістарычна наядуна.

Год назад супрацоўнікі Цэн-тра сацыялагічных і палітычных даследаванняў БДУ правялі даследаванне, звязанае з праблемамі наркатычнай сяр-навукаў моладзі. Усяго было апытаны 2461 чалавек. Сярод іх — школьнікі, навучнікі ПТВ і тэхнікумаў, студэнты. Узрост рэспандэнтаў — ад 14 да 30 га-доў. У апытанні прынялі ўдзел толькі грамадзяне, паколькі сё-ня наркатыкі — праблема пе-рважна гарадская.

Відавочна, што ў ходзе масавага апытання немага-ма было ахапіць больш-менш істотную колькасць "сат-радных" наркатыкаў з вы-значнай зважэнасцю і адпа-ведным ладам жыцця. Таму асноўныя задачы даследа-вання заключаліся ў тым, каб, па-першае, вызначыць групу наркатыкаў, якія толькі ўступілі на гэты шлях (тых ма-ладых людзей, якія, па іх уласным прызнанню, ужо шмат разоў ужывалі нарко-тыкі) і групу рызыкі (тых, хто паспешаў наркатыкі адзі-два разы або мае наркатыкаў у бліжэйшым асяродку), і, па-другое, выявіць асноўныя фактары, якія уплываюць на схільнасць падлеткаў да ўжы-вання наркатыкаў.

Такім чынам, увесь масіў апытаных быў падзелены на тры групы: пачынаючы на-рматыкі — гэта пераважна юнакі (часцей за ўсё паўна-летнія), навучнікі ПТВ, сту-дэнты, якія жывуць у вялікіх гарадах; група рызыкі — туды больш выходзілі з раённых цэнтраў, у якіх доступ да нар-катыкаў больш складаны ў параўнанні з Мінскам і вялікімі гарадамі; кантрольная група — яе складаюць маладыя людзі, якія не ужываюць наркатыкаў і не маюць сяброў-наркатыка-наў.

Паводле даных апытання, сёння на Беларусі амаль ко-жны шосты малады чалавек спрабаваў наркатыкі, у тым ліку неаднаразова. Гэта

жаль, гэтыя ўяўленні іх не па-ложаюць: для 34,1 працэнта моладзі адчуванні, звязаныя з прыёмам наркатыкаў, уяўля-юцца нечым прыемным, на-прыклад, "выходам" за межы ўласнага цела, бачаннем іншых, лепшых, чым наш, светаў, адчуваннем яснасці мыслення, абуджэннем нах-чэння і да т.п. У 11,2 працэн-та апытаных тым наркатыка-нага ап'янення асацыюецца са страхам, болей або нечым да гэтага падобным.

Узровень інфармаванасці моладзі пра розныя віды на-ркатычных рэчываў можна ацаніць як дастаткова высокі (75 працэнтаў рэспандэнтаў). Закамерна, што ён адлюст-роўвае ступень далучэнасці да наркатыкаў. Так, герані, какаін, марыхуана, гапшы, каноплі, мак, ЛСД у роўнай меры на слыху ў прад-стаўнікоў усіх трох груп апы-таных. Можна меркаваць, што гэтыя веды атрыманы або са СМІ, або ў выніку ўзаемін з раўнасці. Такія ж прапарты-і, як тэрэн, перацін і нека-торыя іншыя ў большай ступ-нені вядомы тым, хто ўжо мае вопыт ужывання наркатыкаў.

Як паказалі вынікі апытан-ня, падлеткі, якія ужываюць наркатыкі, значна часцей адчуваюць сваё стаўленне з бацькамі, а дарослыя, кан-фліктныя, а адносіны паміж маці і бацькам — як халодныя, абіяжыя. Іншымі словамі, можна адзначыць выразную тэндэнцыю: да наркатыкаў часцей звяртаюцца падлеткі, якія апынуліся ў сім'і ў аса-блівасці псіхалагічнай ізаля-цыі, дзе дарослыя або не мо-гуць зразумець іх праблемы, або больш заняты ўласнымі клопатамі.

Гэтая вынікова пацвярдж-аецца і другім фактам, выяў-леным у даследаванні: чым бліжэй дзіця да ўжывання на-ркатыкаў, тым слабейшыя з ім кантроль з боку бацькоў. Во-льны час падлеткаў, якія "асабіста не знаёмы" з нарко-тыкамі, практычна пастаянна знаходзіцца ў зоне ўвагі сям'і. І, нарэшце, паўнае зна-чэнне для фарміравання асо-бы падлетка мае матэрыя-нае становішча сям'і. Вядома, што негатыўна ўздзейнічае як галена, так і хутка дасягну-тае багацце, пра адсутнасці ад-паведнай культуры. У ходзе апытання вылучаны чатыры групы сям'яў, якія адзначаю-цца па ўзроўню матэрыяль-нага дабрабыту:

— сям'і часта даводзіцца адмаўляцца ад неабходных

прадуктаў харчавання і адзен-ня, часам пачынаюць з хатняй маёмасці, ёсць толькі неаб-ходны мінімум (халодзільнік, тэлевізар, старая мэбля) — гэта так званы "ніжні" слой, да якога аднеслі сябе 10,5 пра-цэнта ўдзельнікаў апытання;

— грошай хапае на неаб-ходныя прадукты харчавання, адзенне; сям'я не робіць па-зык, але і не адкладвае гро-шы; гаспадарка забяспечана самай неабходнай бытавой аўдыё-, відэаапаратурай, мэбляй, асновай слай, з ім атат-самлевае сябе большасць рэ-спандэнтаў (58 працэнтаў);

— грошай хапае на даволі забяспечанае жыццё (прад-укты харчавання, адзенне, бы-тавую аўдыё-, відэаапарату-ру, мэбля, адпачынак); сям'я мо-жа рабіць зберажэнні — ся-радні слой, яго доля складае 27,2 працэнта;

— сям'я дазваляе сабе са-мыя дарагія пакуці (нерухо-мы, дарагія аўтамабілі і інш.), навучанне дзяцей за мяжой, адпачынак на прас-тэжных курортах — вышэйшы слой, яго колькасць мізэрная (0,8 працэнта).

Як паказалі атрыманыя вынікі, да ўжывання наркатыкаў часцей схільныя падлеткі з са-мых малазабеспечаных сям'яў і сям'яў з сярэднім дастаткам.

Нарколагі сцвярджаюць, што для наркатыкаў харак-тэрны эмацыянальная ня-стойлівасць, пачуццё адзіно-цты, незапатрабаванасці, пры-гнечанасці, скажоная або дэ-фармаваная сістэма каш-тоўнасцей, няўменне прымаць на сябе адказнасць за ўла-сныя ўчынкі. У цэлым ва ўсіх удзельнікаў апытання з пры-чыны іх маладзёжна-станова-ных эмоцый дамінуюць над а-сноўнымі — большасць з іх упэўнена ў сабе, прагне дзі-яння і спадзеюцца на лепшэ. Прычым самыя упэўненыя з'яўляюцца менавіта тым, хто неаднаразова звяртаўся да наркатыкаў — пачынаючыя наркатыкі. Тлумачыцца гэта, відавочна, тым, што гавора-ўсё ж такі ідзе не пра "зако-чаных" наркатыкаў са скажэ-най псіхікай, а пра тых, у ко-го ёсць усё шчыра імі ставі. Рэ-зам з тым іншыя становіцыя эмоцый (спадзеянне на леп-шае, жаданне дзейнічаць) працягваюцца ў іх слабей, а адмоўныя (страх, трывога, апатыя, бязвыжывальнасць) ма-ней, чым у рэспандэнтаў з іншых груп. У групе рызыкі сярэд эмоцый дамінуе жа-данне дзейнічаць. Можна меркаваць, што менавіта

Нашы рэкі сталі чысцейшымі. Гэта гамілячнам даказаў юны рыбак Міша Яўсюк, які наядуна зазнаў сапраўднае рыбацкае шчасце. Калі ён палез у вадзі адпачыць рыбацкім кручком, то ад-здзіўлення ахнуў — на мелкаводдзі ўбачыў рачны раку. Добра вядома: паўленне раку ў Со-жы — прыкмета ачышчэння вады.

НА ЗДЫМКУ: Міша Яўсюк і яго ўлоў.

Лідзія НОВІКАВА,
Надзея ГАЛУБОВА,
Ірына ЛЯВІЦКАЯ.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БЕЛТА.

Інтеграцыя патрабуе уніфікацыі

Рэгіянальны ракурс

Раўназначныя партнёры

Кожная справа пачынаецца з чалавека

**права
цца
ека**

Аліна ПЕКАСТАВА

